

פרשת נצבים

תשע"ח

התורה מדברת על הגאולה שתהיה אחרי הגלות.

"וַיֹּמַל ה' אֶל-לִקְיָה אֶת לְבָבָהּ וְאֶת לִבָּב זְרַעָה" (דברים ל, ו), שהקדוש ברוך הוא יטה את היצר לצד הטוב. היום יש לאדם בחירה אבל הרבה פעמים הוא בוחר לא כל כך טוב. הקדוש ברוך הוא יטה את היצר שלנו לטוב. זה **"וַיֹּמַל ה' אֶל-לִקְיָה אֶת לְבָבָהּ וְאֶת לִבָּב זְרַעָה"**.

זה לא שלא יהיה בכלל יצר הרע, אלא שתהיה יותר נטייה לטוב.

זו מחלוקת הרי בגמרא (סנהדרין צז ע"ב) אם הגאולה תלויה בתשובה או לא תלויה בתשובה.

רבי אליעזר אומר שאם עושים תשובה נגאלים, ואם לאו אינם נגאלים.

רבי יהושע אומר שאם לא עושים תשובה, אז ה' מעמיד להם מלך קשה כהמן, ואז יעשו תשובה ויגאלו.

אז לכולי עלמא אין גאולה בלי תשובה. המחלוקת היא אם התשובה צריכה להיות לפני הגאולה או יכולה להיות אחרי הגאולה, אבל גאולה בלי תשובה היא לא גאולה. מוכרח להיות תשובה.

מבחינה זו, ראש השנה ויום הכיפורים הם גם הכנה לגאולה בעזרת ה', כי אנחנו עושים בהם תשובה ומקווים שזה גם יביא גאולה.

כל יחיד ויחיד גם צריך את הזמנים האלו של ההתעוררות.

גם הציבור צריך התעוררות לקראת הגאולה, אבל כל יחיד ויחיד צריך את הזמנים האלו שהתורה נתנה בשביל להתעורר.

צריך להתנער ממעשים לא טובים ולדבוק במעשים טובים, בן אדם צריך להילחם נגד השיקרא.

לא תמיד לחשוב "מה שעשיתי אתמול הוא טוב, אז נעשה גם היום", אלא לבדוק אם באמת מה שעשיתי אתמול היה טוב. אולי יש דברים שצריכים תיקון במה שעשיתי אתמול.

המוסכמות - לא מוכרח שהן טובות.

צריך לדעת להתנער. התורה נותנת לנו זמנים להתנער - מכל המוסכמות, מכל השיקרא.

מה"מִלְמָדָה" - זה הרי אחד הדברים הנוראים שנאמר בנביא (ישעיהו כט, יג): **"יֵעֶן כִּי נִגַּשׁ" - נִגַּשׁ או נִגַּשׁ, זו מחלוקת - "הָעַם הַזֶּה בָּפִיו וּבִשְׁפָתָיו כְּבֹדוֹנִי וְלִבּוֹ רַחֵק מִמֶּנִּי וְתִהְיֶינָה יְרֵאתָם אֵתִי מִצּוֹת אֲנָשִׁים מִלְמָדָה".**

הנביא מדבר על אנשים שיש להם יראת שמיים, אבל היא "מִלְמָדָה".

מה פירוש **"מִלְמָדָה"**?

הוא עושה אותם מפני שהוא רגיל: **"כך עשיתי אתמול, כך עשיתי שנה שעברה. שנה שעברה גם היה ראש השנה ויום כיפור, ולפני שנתיים גם כן היה, אז אני כבר רגיל".** זה לא טוב, יראה צריכה התחדשות.

מה שמתוך הרגל זה לא טוב. הנביא קורא לזה **"בָּפִיו וּבִשְׁפָתָיו כְּבֹדוֹנִי"**.

הם אמרו כל מיני פיוטים וסליחות בפה ובשפתיים, אבל הלב צריך להתנער. להרגיש שהיראה לא תהיה מלומדה.

השופר צריך לעורר אותנו לזה.

הרמב"ם הרי אומר (תשובה ג, ד) שקול השופר בראש השנה מכריז לבני אדם שהולכים כל השנה במעשי ידיהם, שיתעוררו בראש השנה.

וביום הכיפורים יש לנו חמישה עינויים כדי לעורר אותנו.

בנוסף לקול השופר ולחמישה עינויים, הרי יש לנו גם אמצעי של לימוד מוסר כדי להתעורר.

לא לשקוע במה שעשינו תמיד, **"יש לי ראייה שזה נכון שהרי כך עשיתי גם שנה שעברה"**. זו לא ראייה, אפשר לפרוך את הראייה הזאת. תבדוק אם מה שאתה עושה זה באמת הדבר הנכון.

מדרכי התשובה, להשתדל להרגיש כאדם חדש.

אם הדרך שלי עד היום לא הייתה טובה, אז להרגיש שאני אדם חדש.

מה שהיה אתמול לא מחייב אותי, אין לו קשר אליי. אני היום אדם חדש.

כמובן שדברים טובים - לא לנער מעליו. לא אם אתמול היה בן ישיבה אז היום יפסיק להיות בן ישיבה.

אלא, דברים רעים - לנער מעליו. לגביהם להרגיש אדם חדש.

אולי אפשר לומר בדרך רמז:

"תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר" - שיהא התחדשות ושיפור של המעשים. זו המטרה של החודש, התחדשות ושיפור.

"בַּכֶּסֶף לְיוֹם חֲגִינוּ" (תהילים פא, ד) - לכסות מה שהיה מוסכם עד עכשיו. אנחנו עכשיו מכסים את זה.

גמרנו את הפרק הקודם, מתחילים דף חדש.

כמובן צריך להיזהר, כפי שאמרנו, לא לוותר על הדברים הטובים שעשינו,

אלא, רק בדברים שלא היו כל כך טובים - בזה אנחנו עכשיו פותחים דף חדש.

אין לנו קשר עם המוסכמות של עד היום, עכשיו אנחנו נעשה בסדר.

להתרגל להתפלל יותר בכוונה, לפחות בימים הנוראים להתפלל יותר בכוונה. אפשר ללמוד מזה לכל השנה, בטח טוב.

הרי כתוב (שלחן ערוך אורח חיים, תרג) שגם מי שכל השנה לא מקפיד על דברים, ישתדל בעשרת ימי תשובה להקפיד, גם על דברים שהוא כל השנה לא מקפיד.

כי הקדוש ברוך הוא יגזור את דינו לפי מה שהוא עכשיו, בעשרת ימי תשובה. הרי זה הכלל, שהקדוש ברוך הוא דן לפי עכשיו. אם עכשיו היית בסדר, אז הוא יחתום אותך לטובה.

אז להשתדל בעשרת ימי תשובה שהמעשים יהיו יותר בסדר, שההשקפות יהיו יותר בסדר,

והקדוש ברוך הוא יכתוב ויחתום אותנו ואת כל בית ישראל לחיים טובים ולשלום.

תשע"ט

משה רבנו אומר (דברים כט, יז): **"כֹּן יֵשׁ בָּכֶם שְׂרֵשׁ פֶּה רָאשׁ וְלַעֲנָה"**. עכשיו זו רק מחשבה, הוא עוד לא עשה כלום. אבל **"וְהִתְבָּרַךְ בְּלִבּוֹ לְאָמֹר"** - מחשבה בלב, כי בעבודה זרה הקדוש ברוך הוא מעניש אפילו על המחשבה (קידושין לט ע"ב). בזה **"מחשבה רעה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה"**, כמו שכתוב (יחזקאל יד, ה): **"לִמְעַן תִּפְשֹׁת אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּם"**.

בסוף הכל מוביל לזה שיהיה כל **"מִפְּנֵי הָאָרֶץ הַזֶּה וְאֵת תַּחֲלָאִיהָ וְכו' גִּפְרִית וּמִלַּח שְׂרִפָּה כָּל אֶרְצָה"** (דברים שם, כא) - הכל מתחיל ממחשבה רעה. אולי מותר לומר, שעל זה רומז קול השופר: על זה שגם דברים שאדם חושב בלב עלולים לבוא לידי קול רעש גדול, להשפיע לטובה או חס ושלום גם לרעה.

השופר של מתן תורה נהיה מעקידת יצחק. מה זו עקידת יצחק? שאברהם חשב לשחוט את יצחק.

אבל באמת הוא לא שחט את יצחק. אלא, מזה שאברהם היה מוכן לשחוט את יצחק - מזה נהיה השופר של מתן תורה.

תורה נצחית לישראל, חגים לישראל - כל זה מהמחשבה של אברהם אבינו. וכן שופרו של משיח, גם כן, מהמחשבה של אברהם אבינו תהיה גאולה לישראל ולכל העולם.

על ידי שאברהם חשב לשחוט את יצחק דברים מתפתחים.

זוה לא רק במידה טובה: הגמרא אומרת (ראש השנה לב ע"ב) שמה שכתוב בשופרות (זכריה ט, יד): **"זֶה יְהוָה יֵרָאֶה וְיֵצֵא כְּבֹרֵךְ חֲצוֹ וְה' אֱ-לֹקִים בְּשׁוֹפָר יִתְקַע וְהָלַךְ בְּסַעֲרוֹת תִּמְנֹן"**, זה שופר של פורענות לגויים.

דברים מתפתחים גם במשפט עם הגויים.

היו בילדותי שתי ממלכות גדולות, שונאות ישראל: הממלכה הגרמנית והרוסית. כדי לנצח את גרמניה היה צריך המון שפיכות דמים. לא רק של יהודים, גם של אנגלים וצרפתים ורוסים ואמריקאים.

המון שפיכות דמים עד שניצחו את גרמניה.
לעומת זה, הממלכה הקומוניסטית נפלה כמעט בלי שפיכות דמים.
מה הפיל אותה? כל היהודים שנאבקו על קידוש ה' ברוסיה, שמסרו את נפשם על מילה ועל שופר ועל שאר המצוות.
הם הפילו את הממלכה הרוסית בלי שפיכות דמים. המסירות נפש הזו, היא הפילה אותה.
המחשבות הטובות מוציאות שופרות גדולים.

קול שופר יש בו פשוטה לפניו ופשוטה לאחריה, ובאמצע יש או שברים או תרועה או שברים תרועה, "גנוחי גנח" ו"לולי ליל" (ראש השנה לד ע"א).
שבהתחלה, בטרם כל יציר נברא, אז הייתה פשוטה: עולם פשוט. מלכות שמיים פשוטה, אין בעיות.
אבל אחר כך, כשנברא אדם הראשון, כבר מתחילים קלקולים: קודם בגן עדן ואחר כך קין והבל וכן הלאה, קלקולים על גבי קלקולים.
זה ה"גנוחי גנח" ו"לולי ליל", שמלכות שמיים לא שלימה, מפני שהיא מעוררת על ידי המעשים.
אבל, פשוטה לאחריה - אנחנו יודעים שהכל יבוא על תיקונו בסוף הימים: יהיה משיח לישראל, בית המקדש יחזור והסנהדרין תחזור, וכל הדברים הטובים יחזרו.
מלכות שמיים שוב תהיה שלימה, "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" (זכריה יד, ט).
כיום כביכול הוא לא "ושמו אחד", כי לפעמים הוא מתנהג במידת הרחמים ולפעמים במידת הדין.
אבל יבוא יום ש"יהיה ה' אחד ושמו אחד", שלא יהיו שום בעיות, שתהיה מלכות שמיים שלימה בלי שום קטרוגים.
זה היום שאנחנו מקווים לו. קול השופר מרמז לנו גם את הדבר הזה.

אולי, שבת היא מעין העולם הבא, לכן מנחה של שבת יוצאת דופן משאר תפילות.
יש הרי ארבע תפילות של שבת: הראשונה היא מעין שבת של הבריאה - "ויכלו השמים והארץ" (בראשית ב, א),
השנייה נגד שבת של מתן תורה - "ישמח משה במתנת חלקו",
השלישית כנגד שבת של בית המקדש - "וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימים" (במדבר כח, ט),

והרביעית כנגד שבת של עולם הבא.
לכן, בתפילת מנחה של שבת אנחנו אומרים מה שאנחנו לא אומרים כל השבוע. כל השבוע אנחנו אומרים "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", במנחה של שבת אנחנו אומרים: "אתה אחד ושםך אחד".
כבר אין ערעורים, אין שום דבר. "אתה אחד ושםך אחד".
זה הלעתי לבוא שאנחנו מחכים לו.

כל זה מרומז בשופר: ההתחלה הטובה, הקלקולים, וגם התיקון שלעתידי לבוא - פשוטה פניה ופשוטה לאחריה. זה קול השופר.

תשפ"ב

"כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי מֵצֵוְךָ הַיּוֹם לֹא נִפְלְאָת הוּא מִמֶּךָ וְלֹא רַחֲקָה הוּא" (דברים ל, יא).

יש כאן מחלוקת (עיין רש"י ורמב"ן) מה זאת **"הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי מֵצֵוְךָ הַיּוֹם"**: האם הכוונה למצוות התשובה, כי קודם כתוב (שם, ח): **"וְאַתָּה תָּשׁוּב וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל ה'"**; או הכוונה לכל התורה - כל התורה ציווה לנו משה. אז מה הפשט בפסוק?

אבל, למעשה אין נפקא מינה בדבר, כי אם התשובה **"לֹא נִפְלְאָת הוּא מִמֶּךָ וְלֹא רַחֲקָה הוּא"**, אז כל התורה **"לֹא נִפְלְאָת הוּא מִמֶּךָ וְלֹא רַחֲקָה הוּא"**.

הרי, התשובה היא על כל תרי"ג מצוות שבתורה, אז אם התשובה **"לֹא נִפְלְאָת הוּא מִמֶּךָ וְלֹא רַחֲקָה הוּא"**, אז כל התורה **"לֹא נִפְלְאָת הוּא מִמֶּךָ וְלֹא רַחֲקָה הוּא"**.

התורה דורשת מאתנו תשובה, אבל **"לֹא נִפְלְאָת הוּא מִמֶּךָ וְלֹא רַחֲקָה הוּא"**. התורה לא דורשת על מעשים שאין בכוחנו לעשות. התורה דורשת תשובה על מעשים שבכוחנו לעשות.

אנחנו אומרים בכל יום (ע"פ המשנה פאה א, א) שאחד הדברים שאדם צריך זה הכנסת כלה, אבל אין - רק עשיר מופלג יוכל לחתן את כל הכלות שיש בירושלים.

לא דורשים ממך מה שאתה לא יכול, דורשים מך מה שאתה יכול, לפי היכולת שלך: ללמוד - לא דורשים ממך שתלמד יומם ולילה עד כלות כל הכוחות, אתה צריך לשמור על הבריאות.

אבל מה שאתה יכול - שתלמד תורה, שתעשה חסד עם חבר, שתקבל חברים בסבר פנים יפות - יש דברים שלא עולים כסף וקל מאוד לעשות אותם.

להיזהר מלדבר לשון הרע כמובן, וכל הדברים האלה. על זה התורה דורשת ממך את התשובה, על מה שבידך לעשות, לא דברים שאין בידך לעשות.

זה מה שבן אדם צריך לדעת כשהוא מתקרב ליום הדין.

לחשוב מה בידו לעשות, מה הוא יכול לתקן.

מה הדברים שבידו לעשות: אם יכול ללמוד יותר תורה, או לעשות יותר חסד עם חברים או עם מישהו אחר - זה התשובה שאנחנו צריכים לעשות בראש השנה וביום הכיפורים.

והקדוש ברוך הוא, בעזרת ה' יכתוב ויחתום את כולם לחיים טובים וארוכים עם כל ישראל אחינו לגאולה שלימה, במהרה בימינו, אמן.

